

Vad är det man kan när man kan urskilja den bärande tesen i en argumenterande text?

Projektperiod

Ht 2014 – Vt 2015

Bakgrund

Dagligen möts många elever i åldern 10- 12 år av olika typer av texter, vilka försöker få dem att tycka, "gilla", gå med på samt att köpa saker. Om det är, som man hävdar ibland, att läsförmågan i allmänhet är en demokratisk nödvändighet i ett upplyst land, då är förmågan att läsa argumenterande texter särskilt nödvändig.

På vår skola har vi tidigare i årskurserna 4 och 5 arbetat med argumenterande texter och då med tonvikt på skrivandet. Vidare har fokus i undervisningen handlat om att eleverna ska lära sig modeller snarare än att utveckla sin förmåga att tolka och läsa olika typer av texter med stöd av modellerna. Denna problematik är något även Tengberg (2014) lyfter fram och talar om att ett mekaniskt görande uppstår där modellerna/strategierna blir målet snarare än medlet för att nå en fördjupad läskompetens.

I nuvarande kursplan (Lgr 11) uttrycks att eleverna ska utveckla förmågan att läsa och analysera texter för olika syften. Vidare står det att eleverna ska utveckla lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna (Lgr 11). Flera läsforskare poängterar att tidigare forskning inom området läsning av argumenterande texter är begränsad (se t.ex. Tengberg, 2014; Priti et al., 2010). En ytterligare aspekt som lyfts fram är att läsning av denna typ av texter kräver andra läsförståelsestrategier än skönlitterära texter (Chamliiss, 1995; Priti et al. 2010; Tengberg, 2014). Vår erfarenhet är att läsning av argumenterande texter och hur man förhåller sig kritiskt till dessa inte i tillräcklig utsträckning ges utrymme och uppmärksamhet i undervisningen samt att undervisning inom detta område främst fokuserar på skrivandet. Med bakgrund i ovanstående kunde vi se att det fanns ett behov av att elever redan i årskurs 4 och 5 ges möjlighet att utveckla förmågan att tolka argumenterande texter.

Syfte

Det övergripande syftet med denna studie har varit att utforska vad det innebär att kunna tolka en argumenterande text. Detta med intention att bidra med en fördjupad ämnesdidaktisk kunskap inom området tolkning av argumenterande texter avseende undervisning och hur den kan åstadkomma bättre förutsättningar för elevers lärande.

Forskningsfråga

Vilka är de kritiska aspekterna för att eleverna ska kunna identifiera argumenten i en text med en given tes?

Forskningsmodell och metod

Learning study har används som modell för att utforska vad elever behöver urskilja för att kunna tolka en argumenterande text. Detta val grundar sig på tidigare erfarenheter av modellen där vi funnit modellen framgångsrik ur aspekten att utveckla en fördjupad förståelse av hur undervisningen kan åstadkomma bättre förutsättningar för lärande inom specifika kunskapsområden (Fred & Stjernlöf, 2014).

Learning studien genomfördes i årskurserna 4 och 5 i tre cykler innehållande tre forskningslektioner i tre skilda elevgrupper. I studien ingick 46 elever och lärargruppen utgjordes av tre lärare. Inledningsvis definierades och avgränsades ett lärandeobjekt: *att kunna identifiera argumenten i en text med en given tes*. Ett lärandeobjekt " ... avser den specifika förmåga i förhållande till ett innehåll, som läraren hoppas att eleverna skall utveckla och/eller förstå" (Wernberg, 2009, s. 15). En kartläggning genomfördes i form av förintervjuer, skriftliga förtest samt efterföljande intervjuer. Intentionen var att få en så samlad bild som möjligt av elevernas dåvarande kunskaper och eventuella missuppfattningar avseende lärandeobjektet. Med utgångspunkt i kartläggningen definierades sedan lärandeobjektets kritiska aspekter, dvs. aspekter vilka verkade vara avgörande för elevgruppen för att kunna identifiera argumenten i en text med en given tes och som de ännu inte verkade ha urskilt (Carlgren & Eriksson, 2012). Variationsteorin, i vilken variation ses som innehållslig, medveten, riktad och systematisk, har använts som teoretiskt ramverk (Marton & Booth, 1997). De tre cyklerna har innehållit följande steg: urskiljning/revidering av kritiska aspekter, planering av forskningslektion, genomförande av forskningslektion, eftertest, analys av forskningslektion och eftertest. Avslutningsvis har en sammanfattande analys genomförts.

Resultat

Efter att tre cykler har genomförts i Learning studyn kan vi sammanfattningsvis se följande aspekter som kritiska för den aktuella elevgruppen, avseende *att kunna identifiera argumenten i en text med en given tes*:

- att urskilja vad ett argument är
- att urskilja koppling mellan argument och tes
- att kunna skilja på ett argument som stärker tesen och ett argument som inte stärker tesen
- att en åsikt endast kan vara ett argument om den stärker tesen
- att urskilja att argument kan finnas i såväl början, mitt i som i slutet av texten
- att urskilja att argument kan vara endast en del av en mening
- att urskilja att argument kan bestå av mer än en mening

Den kritiska aspekten att urskilja vad ett argument är kan möjligen vara överordnad de övriga aspekterna och skulle eventuellt kunna vara ett eget lärandeobjekt. Detta då vi tänker att eleven först måste ha urskilt vad ett argument är för att kunna skilja på ett argument som stärker tesen och ett argument som inte stärker tesen.

Slutord

Studiens övergripande syfte har varit att utforska vad det innebär att kunna tolka en argumenterande text. För att detta utforskande ska vara möjligt, anser vi att det måste finnas en gemensam uppfattning i läraryrket om vad ett argument är och vad en argumenterande text är. Vi i läraryrket trodde inledningsvis att vi hade en gemensam och ganska klar bild av detta, men då vi fördjupade oss insåg vi komplexiteten i textgenren.

Referenser

Carlgren, I. & Eriksson, I. (2012). *Att undervisa för lärande av specifika mål – Learning Study som FoU-stöd i implementeringen av Gr/Gy2011*.

Chambliss, M. J. (1995). *Text cues and strategies successful readers use to construct the gist of lengthy written arguments*. Reading Research Quarterly, 30 (4), 778-807.

Fred, J. & Stjernlöf, J. (2014). *Uppgifter som redskap för mediering av kritiska aspekter i matematikundervisning*. Forskning om undervisning och lärande (12), 21-43.

Lgr 11. Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Stockholm: Skolverket.

Marton, F. & Booth, S. (1997). *Learning and awareness*. Mahwah, N.J.: Erlbaum

Priti, H., MacArthur, P. & Edwards Santoro, L. (2010). *The Effects of Teaching a Text-Structure Based Reading Comprehension Strategy on Struggling Fifth Grade Students' Ability to Summarize and Analyze Written Arguments*. Society for Research on Educational Effectiveness .

Tengberg, M. (2014). *Dialogisk strategiundervisning med fokus på att lära elever läsa argumenterande texter*. Föreläsning 140220.

Wernberg, A. (2009). *Lärandets objekt. Vad elever förväntas lära sig, vad görs möjligt för dem att lära och vad de faktiskt lär sig under lektionerna*. (Doktorsavhandling). Umeå: Umeå Universitet.

Projektdeltagare

Jenny Fred, Ekensbergsskolan
Anna Neider, Ekensbergsskolan
Dennis Olsson, Ekensbergsskolan

STLS nätverk

Tammi Nadel, koordinator